

Noordse kusten IV

Een ander verhaal

11 juli, Kågehamn; het regent de hele dag. Dertien graden Celsius en het lawaai van de naastliggende snelweg naar Luleå maken het er niet beter op. We besluiten om nogmaals Skellefteå te bezoeken; eerder was het regionale museum gesloten. Daar vinden we de tentoonstelling “*De rook zou naar de Russen waaien*”, de geschiedenis van het eerder genoemde Boliden Rönskär. Het begon allemaal met de koorts die rond 1920 ontstond toen er in het achterland goud, koper en lood werden gevonden. Men wist van de gevaren bij het winnen ervan en besloot direct al om een voor die tijd hoge schoorsteen te bouwen. De overwegende westenwinden zouden voor de rest zorgen. In 1974 bleek dat er (toch) grote hoeveelheden zwaveldioxide, arseen, koper, zink en cadmium in het milieu terecht kwamen. Het was één van de redenen om in de tachtiger jaren grote hoeveelheden afval naar Chili te exporteren, “voor verdere verwerking”. In 2018 sprak een Zweedse rechtbank het bedrijf vrij van het veroorzaken van ernstige schade bij ongeveer 800 Chilenen, wegens verjaring. Bij de brand in juni 2023 gebeurde wat men bijna een eeuw eerder al had bedacht: de giftige rook waaide over zee richting Rusland (en Finland). Best een contrast met de teksten op de eigen website van het bedrijf.

Hoge breedte

Een week later zitten we op het terras van de Centrum Krog in Piteå. Het is zomers zwoel. De avondzon kleurt de witte houten huizen diep-geel. Menselijke stemmen klinken vriendelijk en gedempt, alsof iedereen zich bewust is van de voor-industriële atmosfeer van het pleintje. Een voluptueuze getatoeëerde Française geeft ons uitleg over het onbegrijpelijke Zweedse menu.

Heidi kiest voor Röding – een arctische zalmforel – en ik eet Ren (rendier) met een heerlijke saus van paddenstoeltjes en een zweem van truffel. Een goede wijn en attente bediening maken het helemaal af. Om negen uur 's avonds is het nog heerlijk buiten. Ondanks dat we al bijna een maand over de langste dag heen zijn, zal het nog zeker twee uur licht blijven. Daarna valt de schemering in. We hebben al bijna twee maanden geen echte nacht meer gehad. Piteå ligt op ruim 65° Noorderbreedte – hoe is het mogelijk dat we deze avond associëren met een diner op een antiek Toscaans pleintje! We zoeken op waar je bent als je afzakt tot 65° Zuiderbreedte en zijn verbijsterd als blijkt dat wij dichterbij de Noordpool zijn

dan Esperanza Base op Antarctica bij de Zuidpool. Onderschat de overweldigende invloed van de Caribische Warme Golfstroom niet!

Een paar dagen eerder lagen we geankerd achter het kleine eiland Pite Rönnskär. Onze opblaaskayak bracht ons over de lichte deining uit het Zuidoosten naar een stenig strandje. Vandaar kun je klauteren naar de andere kant van het eiland met het dorpje dat bestaat uit een 20-tal kleine steenrode stuga's rond een bijna 50 meter hoge stalen vuurtoren. Een alcoholvrij biertje uit de butik en een bankje met uitzicht wekken de indruk dat de schepping toch vrediger is dan ik meestal denk. Voordat we naar bed gaan bedenk ik dat we hier prachtig aan hogerwal liggen. De wind zal vannacht niet boven NO2 komen. Maar een halve mijl verder naar het Zuidoosten, waar het eilandje ophoudt, is het *free space* (zoals Heidi dat noemt) naar Finland. Hoe

zou de wind verderop zee zich vannacht gedragen? Een snelle blik op de site van de SMHI - de Zweedse meteorologische dienst - leert dat rond middernacht de wind op zee gaat aantrekken naar Oost tot Zuidoost 3 à 4. De bijbehorende deining heeft enige tijd nodig om ons te bereiken, maar rond 03.00 uur is het dan toch zover. We rollen gemoedelijk van links naar rechts en alles begint te rammelen: de ketel op het gasstel, de whisky in het opbergvak van de tafel, de vallen in de mast, *you name it!*'s Morgens bij het prepareren van het ontbijt moeten we onszelf goed vasthouden, anders stoot je je kop of verlies je je evenwicht. Een Duitse boot die gisterenavond laat hier ook aankwam is alweer vertrokken – kennelijk werd het ze te gortig. Wij zijn echter goed ingeslingerd en genieten uitgebreid van ontbijt en de eerste koffie. Rond 11.00 uur bergen we de kayak op en lichten we het anker, vol goede moed verder Noordwaarts.